

מעשר בהמה פרק תשיעי בכורות

גד.

עין משפט גד מצוה

ח א ממי פ"ה מהל' כללים
הלכה ב טו"ט ע"ד מ"ז סמ"ן
ד"ה ע"פ ח:

שיטה מקובצת

א' ליה רב אבא בר ממל לרב
אמי אלא מעתה: ט' זה דתא
כתב: ג מייית ליה להאי
קרי"ת הסי": ח ב' מביי דגן
ומין: ט' תיבת שני מיני
נמחן: ט' דרבנן גינה כלומר
חיובן למעשר אינן אלא
מדברנן: ט' לא מצו למירד:
ט' בזה כ"י: דהא:
ט' מתעשרין מזה על זה:
ט' אחת וכן אינם כללים:
ט' זרעים דאורייתא ומחייב
בתרי מיני וכן: י' נמי
מחייב ומלא נקט קמ"ל
דכי זרע חטה וחרצן ושעורה
וחרצן מבי מחייב ש"מ:
י' וחרצן משום דבהדי
מורה: י' הוא ויש ספרים
שכתוב בהם ש: ט' אומר
אפילו מין אחד וכי דר'
יונתן כתיב: ט' לוקח כלומר
דכי איכא כרס בהדי כלאי
וזהו לוקח תרתי ואי:
י' תיבת כזה נמחן:
י' הלכך דר"א כולם:
י' פטר אלא חרוב: ט' מילי
דמשום שבות ומשום רשות
ומשום מצוה: י' אדם הוא
דפליגי: י' כגון במשקה
היורק: י' קט תיבת דאמר
נמחן: י' קט אלא איסור
חמור: ט' דאורייתא יהיה
בי דין זה השני במשנה
והוא דאמרין בסוף הערל
בהדיא דערל כעגולים אי
הוי תרומה כמין הזה
דאורייתא ואב"ג: ט' וגריר
או יכול שאני: ט' וחרובי
גרורה תיל: ט' לארץ
ותרומת חרובי אוכל והולך
ואח"כ מפרשי: אבא
בשם: ט' עקביא בשם ר'
עקביא: ט' בקר ומעשר צאן
יתעשרו כר' וא"ת הא איכא
למילך:

ומה תירוש ויצהר שאינם כללים זה בזה ב' מהם ישן לא ב' מנין למידן ק"ו כי האי גוונא ומה חדש וישן שאינם כללים זה זה ב' דהוי
מני למימר מעשר של כבשים ועזים יוכיח שהן כללים זה בזה ב' ומתעשרין זה על זה אף אני אציא תירוש ודגן דגן ודגן ודגן וא"ת השתא
נמי דעביד ק"ו מתירוש ויצהר אכתי כבשים ועזים של מעשר זהמה יוכיח י"ל דלא שייך משום דלא מנינו במעשר בהמה דברים של שנה
אחת ב' דאינם כללים שלא יתעשרו מזה על זה כמו שמנינו במעשר דגן דאיכא תירוש ויצהר של שנה אחת ואינם כללים ואינם מתעשרין אבל
מק"ו דחדש וישן שייך למימר טפי

משום דמנינו נמי במעשר בהמה
חדש וישן שאינן כללים א' (זה על זה)
ואין מתעשרין מזה על זה וכבשים
ועזים שהם כללים זה בזה מתעשרין
מזה על זה: דגן ודגן שהם כללים
זה בזה ב' כמו בקונטרס דללאי
זרעים של דגן ודגן דרבנן דומה
שטעות סופר הוא דכאן משמע שהוא
לאורייתא וכן מוכח צ"ק דקדושין
(דף נ"ג.) וכן צ"ל כל הבשר (חולין קמ"ו).
דפריך כללי זרעים ליתסרו דלא
מיעבתי לך הוא ואין חילוק בין כללי
הכרס לכללי זרעים אלא שזה מומר
בעלמא מנלן הני דרבנן גינהו ב' וכל דתקינו
רבנן כעין דאורייתא תקינו מה דאורייתא
שני מינין אינן מתעשרין מזה על זה
דרבנן נמי אמר ליה א' רבא בר רב
חנן לאביי אלא מעתה גבי מעשר בהמה
דלא כתיב וכל מעשר בקר ומעשר צאן
יתעשרו

אשכחן תירוש ויצהר תירוש ודגן ודגן
מנין ק"ו ומה תירוש ויצהר שאינן כללים
זה בזה אין מתעשרין מזה על זה תירוש ודגן
דגן ודגן שהם כללים זה בזה אינו דין שלא
יתעשרו מזה על זה ולרבי א' יאשיה דאמר אעד
שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד היכי
מיייתי לה מיייתי לה הכי ומה תירוש ויצהר
שאינן כללים זה בזה אפי' על ידי דבר אחר
אין מתעשרין מזה על זה תירוש ודגן דגן
ודגן שהן כללים זה בזה על ידי דבר אחר
אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה ושני מינין
בעלמא מנלן הני דרבנן גינהו ב' וכל דתקינו
רבנן כעין דאורייתא תקינו מה דאורייתא
שני מינין אינן מתעשרין מזה על זה
דרבנן נמי אמר ליה א' רבא בר רב
חנן לאביי אלא מעתה גבי מעשר בהמה
דלא כתיב וכל מעשר בקר ומעשר צאן
יתעשרו

אשכחן תירוש ויצהר. דאין מעשרין
מזה על זה א' דהכי כתיב חלב לכל אחד:
תירוש ודגן. דלא כתיב בתרוייהו
אלא חד חלב מנלן דלא יתרום מדגן
על תירוש ומתירוש על דגן: דגן
ודגן. מיטין על שערין ושערין על
מיטין: גפנים וזיתים אינן כללים
זה עם זה. דגן ודגן כללי זרעים
מדרבנן. דגן תירוש כללי כלאי כרס
מדאורייתא: ול' יאשיה דאמר.
דגן ותירוש אינן כללים ודגן ודגן
אינן כללים עד שזרע שלשמן צבת
אחת במפולת יד: היכי מיייתי א' לה.
צ"ל: אפילו ע"י דבר אחר. שאם
זרע מין שלשי או מיטין או שעורים
אינן כללים עד שיהא צ' וז' מינין דגן
ומין כרס: תירוש ודגן. שהן א' ב' מינין
כללים ע"י מין שלשי או דגן ודגן
שהן כללים על ידי כרס אינו דין
כ"י: ושני מינין בעלמא. שאינו דין
כגון פולין ועדשים מנלן דלא
יתעשרו מזה על זה: בני כל שאר מינין דרבנן א'
דמדאורייתא אינו כתיב אלא דגן תירוש ויצהר וכל דתקון כעין
דאורייתא תקון שלא יתעשרו ממין על שאינו מינו:
יתעשרו

מעשר בהמה פרק תשיעי בכורות
גד.
עין משפט
גד מצוה
ח א ממי פ"ה מהל' כללים
הלכה ב טו"ט ע"ד מ"ז סמ"ן
ד"ה ע"פ ח:

תורה אור השלם

1. וכל מעשר בקר וצאן
כל אשר יעבר תחת השבט
העשירי יתיה קדש ליה:
ויקרא בו לב

מוסף רש"י

עד שיערה חטה ושעורה
וחרצן. שלשן, במפולת
יד. דהו לה כללי זרעים
וכללי הכרס באחת (ברכות
כב.) שלשן יחד, כלומר
שלאו ולא עט (חולין פג.)
הזרע כללי נקח ואומנמא
לאסוקי מדרי יאשיה (שם קכ"ז)
ועתה דרי יאשיה לא דעתא
מתיכא נפקא ליה דבעין ב'
מיני זרעים ומתן שלשן,
ומפולת יד נפקא ליה מלא
חזר כתיב כללים, משמע
שזיתים הכרס עמלה תהיה
כללים (קדושין ט"ז).

רבינו גרשום

אשכחן תירוש ויצהר ודגן
ויצהר. דכתיב חלב בזה
וחלב בזה וחלב שאין
מעשרין מזה על זה תירוש
ודגן דלא כתיב חלב אוגן
מנין דאין מעשרין מזה על
זה: דאמר חטה ושעורה
וחרצן במפולת יד. ולא
במפולת שוריים והדשא
לא מצית למימר ותירוש
ודגן ודגן ודגן הוי כללים.
דעד דאיכא חטה ושעורה
וחרצן כל כללים היכי
מיייתי לה בק"ו: אפילו
ע"י דבר אחר אם יצרן
עמחן עוד מין אחר חטין
או שערין לא הוי כללים
אפילו הוי אין מעשרין
מזה על זה: ושאר מינין
דעלמא כגון פולין ועזים
מנא לן דאין מעשרין מזה
על זה: אלא מעתה. כיון
דגמרת דאין מעשר ממין על
מינו מינו מדמתיה כל חלב
תרי ומני כלומר תן חלב
לה וחלב לזה: גבי מעשר
בהמה דלא כתיב תרי ומני
מעשר דלא כתיב

מעשרין מזה על זה תירוש
ודגן דלא כתיב חלב אוגן
מנין דאין מעשרין מזה על
זה: דאמר חטה ושעורה
וחרצן במפולת יד. ולא
במפולת שוריים והדשא
לא מצית למימר ותירוש
ודגן ודגן ודגן הוי כללים.
דעד דאיכא חטה ושעורה
וחרצן כל כללים היכי
מיייתי לה בק"ו: אפילו
ע"י דבר אחר אם יצרן
עמחן עוד מין אחר חטין
או שערין לא הוי כללים
אפילו הוי אין מעשרין
מזה על זה: ושאר מינין
דעלמא כגון פולין ועזים
מנא לן דאין מעשרין מזה
על זה: אלא מעתה. כיון
דגמרת דאין מעשר ממין על
מינו מינו מדמתיה כל חלב
תרי ומני כלומר תן חלב
לה וחלב לזה: גבי מעשר
בהמה דלא כתיב תרי ומני
מעשר דלא כתיב

מעשרין מזה על זה תירוש
ודגן דלא כתיב חלב אוגן
מנין דאין מעשרין מזה על
זה: דאמר חטה ושעורה
וחרצן במפולת יד. ולא
במפולת שוריים והדשא
לא מצית למימר ותירוש
ודגן ודגן ודגן הוי כללים.
דעד דאיכא חטה ושעורה
וחרצן כל כללים היכי
מיייתי לה בק"ו: אפילו
ע"י דבר אחר אם יצרן
עמחן עוד מין אחר חטין
או שערין לא הוי כללים
אפילו הוי אין מעשרין
מזה על זה: ושאר מינין
דעלמא כגון פולין ועזים
מנא לן דאין מעשרין מזה
על זה: אלא מעתה. כיון
דגמרת דאין מעשר ממין על
מינו מינו מדמתיה כל חלב
תרי ומני כלומר תן חלב
לה וחלב לזה: גבי מעשר
בהמה דלא כתיב תרי ומני
מעשר דלא כתיב

מעשרין מזה על זה תירוש
ודגן דלא כתיב חלב אוגן
מנין דאין מעשרין מזה על
זה: דאמר חטה ושעורה
וחרצן במפולת יד. ולא
במפולת שוריים והדשא
לא מצית למימר ותירוש
ודגן ודגן ודגן הוי כללים.
דעד דאיכא חטה ושעורה
וחרצן כל כללים היכי
מיייתי לה בק"ו: אפילו
ע"י דבר אחר אם יצרן
עמחן עוד מין אחר חטין
או שערין לא הוי כללים
אפילו הוי אין מעשרין
מזה על זה: ושאר מינין
דעלמא כגון פולין ועזים
מנא לן דאין מעשרין מזה
על זה: אלא מעתה. כיון
דגמרת דאין מעשר ממין על
מינו מינו מדמתיה כל חלב
תרי ומני כלומר תן חלב
לה וחלב לזה: גבי מעשר
בהמה דלא כתיב תרי ומני
מעשר דלא כתיב

מעשרין מזה על זה תירוש
ודגן דלא כתיב חלב אוגן
מנין דאין מעשרין מזה על
זה: דאמר חטה ושעורה
וחרצן במפולת יד. ולא
במפולת שוריים והדשא
לא מצית למימר ותירוש
ודגן ודגן ודגן הוי כללים.
דעד דאיכא חטה ושעורה
וחרצן כל כללים היכי
מיייתי לה בק"ו: אפילו
ע"י דבר אחר אם יצרן
עמחן עוד מין אחר חטין
או שערין לא הוי כללים
אפילו הוי אין מעשרין
מזה על זה: ושאר מינין
דעלמא כגון פולין ועזים
מנא לן דאין מעשרין מזה
על זה: אלא מעתה. כיון
דגמרת דאין מעשר ממין על
מינו מינו מדמתיה כל חלב
תרי ומני כלומר תן חלב
לה וחלב לזה: גבי מעשר
בהמה דלא כתיב תרי ומני
מעשר דלא כתיב